

5 MULTINATIONALS STOTEN EEN VIJFDE VAN ALLE BROEIKASGASSEN IN BELGIË UIT

EN 20 MULTINATIONALS STOTEN MEER
UIT DAN ALLE GEZINNEN SAMEN

DOSSIER

STUDIEDIENST VAN DE PVDA
DECEMBER 2019

PVDA

SOCIAAL

RECHTVAARDIG

ACTIEF

INHOUD

SAMENVATTING	3
1. DE TOP 5 VERVUILERS IN BELGIË	3
2. VERDELING VAN DE UITSTOOT IN BELGIË (GRAFIEKEN)	4
3. SUBSIDIES OM TE BLIJVEN VERVUILEN	5
4. ETS WERKT NIET, TOPVERVUILERS DRAGEN NIETS BIJ AAN KLIMAATINSPANNINGEN	5
5. BELGIË BELASTINGPARADIJS: TOPVERVUILERS BETALEN NAUWELIJKS BELASTINGEN	6
6. VOORSTEL VAN DE PVDA: BINDENDE NORMEN VOOR EEN AMBITIEUS EN SOCIAAL RECHTVAARDIG KLIMAATBELEID	7
7. OVERZICHTSTABEL EN BRONNEN	8

STUDIEDIENST PVDA

DECEMBER 2019

SAMENVATTING

Engie-Electrabel, Total, ArcelorMittal, BASF en ExxonMobil. **Deze 5 multinationals nemen 20% van de totale uitstoot** van broeikasgassen in België voor hun rekening. Dat kon de studiedienst van de PVDA berekenen op basis van de tabellen van het Europese emissiehandelssysteem ETS. Dat een handvol bedrijven verantwoordelijk is voor een vijfde van de klimaatvervuiling, zet de contouren van het klimaatdebat op scherp. 20%, dat is bijna evenveel als de geschatte totale uitstoot van alle huishoudens. De Top 20 klimaatvervuilers stoot zelfs méér uit dan alle gezinnen samen. Om de klimaatdoelstellingen te halen, moet ons land een manier vinden om de uitstoot van deze topvervuilers sterk en snel te verminderen.

Helemaal verontwaardigend is dat deze bedrijven subsidies ontvangen uit het klimaatfonds ... om te blijven vervuilen. De PVDA berekende dat de Top 5 grootvervuilers niet minder dan **10 miljoen euro aan Vlaamse subsidies** ontving in 2018, ter compensatie van de energiefactuur die in België hoger ligt dan in de buurlanden. In 2020 zou dit bedrag nog stijgen tot 25 miljoen euro. Bovendien boeken deze vijf topvervuilers samen wel **10 miljard euro winst** en betalen ze gemiddeld nauwelijks **4,2% belastingen**, wat neerkomt op een fiscale korting van 2,7 miljard euro in 2018. Gewone gezinnen ontvangen geen steun voor de

gestegen energiefacturen maar ultrarijke grootvervuilers wel? Dat is de wereld op zijn kop.

Bovendien zorgt het Europese ETS-systeem, waar België in 2005 in is gestapt, ervoor dat de grootindustrie buiten de nationale klimaatplannen wordt gehouden. Deze multinationals **dragen niets bij** aan de klimaatinspanningen. Dat ETS niet in staat is om de topvervuilers aan te zetten om iets aan hun uitstoot te doen, wordt inmiddels al vijftien jaar in de praktijk bewezen. De federale overheid verwacht zelfs dat de uitstoot van de Belgische ETS-sector de komende jaren nog zal stijgen...

Voor de PVDA is het duidelijk dat een **ambitieuw en sociaal rechtvaardig klimaatbeleid** onmogelijk is zonder de grote vervuilers aan te pakken. Dat kunnen we doen door **bindende normen** in te voeren voor multinationals. Net zoals we normen hebben opgelegd om de zure regen of het gat in de ozonlaag te bestrijden. Daarvoor moet België uit het ETS-systeem stappen. Door de normen af te stemmen per sector en per bedrijf, kan ons land op die manier een voorbeeld geven voor een daadkrachtige en sociaal rechtvaardige aanpak van de klimaatcrisis.

JOS D'HAESE

1. DE TOP 5 VERVUILERS IN BELGIË

Volgens [de Nationale inventaris voor broeikasgasemissies](#) bedroeg de totale uitstoot van broeikasgassen in België **114,5 Megaton** (miljoen ton) CO₂-equivalenten in 2017. Volgens [cijfers van Eurostat](#) is de uitstoot in België in 2018 met slechts 0,3% gedaald ten opzichte van 2017. De Nationale inventaris geeft ook de uitstoot per sector weer. Het overgrote merendeel van de uitstoot van broeikasgassen vindt plaats in het bedrijfswezen. **De meest vervuilende sector is de industrie (46,6%)**. Logischerwijs moeten daar dus ook de grootste inspanningen worden geleverd.

SECTOR	AANDEEL UITSTOOT
INDUSTRIE	46,6%
TRANSPORT	22,5%
VERWARMING	18,1%
LANDBOUW	10,8%
AFVAL	1,3%
ANDERE	0,7%

De PVDA heeft nu berekend [op basis van cijfers van ETS](#), het Europese emissiehandelssysteem, dat een handvol **topvervuilers** verantwoordelijk is voor een reusachtig deel van de klimaatvervuiling in België. De 304 Belgische

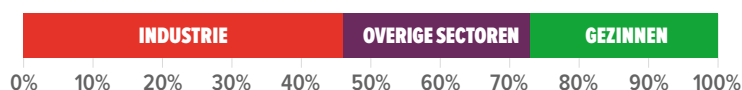
ETS-bedrijven zijn verantwoordelijk voor bijna 40% van de totale Belgische uitstoot. 20 bedrijven zijn verantwoordelijk voor 30% van de uitstoot. **En amper 5 bedrijven zijn verantwoordelijk voor 20% van de totale uitstoot:**

KLASSERING TOP 5	BEDRIJF	UITSTOOT IN TON CO ₂ -EQUIVALENTEN (2017)	UITSTOOT IN TON CO ₂ -EQUIVALENTEN (2018)
1	Engie-Electrabel	7 539 758	7 595 565
2	Total	5 270 009	5 092 402
3	ArcelorMittal	4 541 620	4 600 223
4	BASF	3 606 331	3 408 153
5	ExxonMobil	1 945 092	2 063 442
TOTAAL TOP 5		22 902 810	22 759 785
TOTAAL BELGIË		114,5 MILJOEN	114,5 MILJOEN

20%, dat is bijna evenveel als de uitstoot van de gehele transportsector. Het komt zelfs in de buurt van het totale aandeel van de gezinnen in de klimaatopwarming.¹ De Top 20 gaat daar met 30% van de uitstoot zelfs over (volledige

lijst achteraan). Men kan er dus niet om heen dat de **topvervuilers** minstens even **centraal moeten staan in het klimaatdebat** als de gezinnen.

2. VERDELING VAN DE UITSTOOT IN BELGIË (GRAFIEKEN)

¹ Volgens cijfers van VITO vertegenwoordigen de Vlaamse huishoudens 12,5% van de uitstoot. Maar dat cijfer slaat enkel op de residentiële verwarming (13,3% voor België). Hier moet men nog de uitstoot van het particuliere wagengebruik bijtellen, maar die cijfers bestaan niet. In het rapport voor het Nationaal Debat over Carbon Pricing staan wel cijfers over de verschillende wagentypes, waardoor we -zeer ruim genomen- het aandeel van de gezinnen op 27% kunnen beramen voor 2016. We nemen deze schatting over voor 2018, hoewel we weten dat dit een te ruime schatting is.

3. SUBSIDIES OM TE BLIJVEN VERVUILEN

De Belgische federale en regionale overheden zouden samen naar manieren kunnen zoeken om de topvervuilers te doen bijdragen aan de klimaatinspanningen, overeenkomstig hun aandeel in de totale uitstoot. Het omgekeerde gebeurt echter op dit moment. In ons land is het de gangbare praktijk om middelen uit het klimaatfonds te gebruiken om de energiefactuur van vervuilende multinationals te compenseren. Officieel wordt dit gedaan om de zogezegde "carbon leakage" tegen te gaan, het fenomeen van bedrijven die hun productie verplaatsen naar het buitenland waardoor de vervuiling niet verdwijnt maar 'weglekt' naar andere landen.

Voor de belastingbetaler betekent dit dat publiek geld gebruikt wordt om **topvervuilers te subsidiëren**. Aan de gewone gezinnen worden inspanningen gevraagd maar de

groep die verantwoordelijk is voor het gros van de uitstoot ontvangt geld om te blijven vervuilen!

In 2018 vroegen en kregen 108 bedrijven [subsidie van de Vlaamse regering](#) als "compensatie voor indirecte CO2-kosten". In totaal goed voor 31 miljoen euro. De bedrijven uit de top 5 vervuilers passeerden ook aan de kassa. De PVDA berekende dat vier bedrijven uit de **Top 5 van Belgische topvervuilers bijna 10 miljoen euro opstreken** aan Vlaamse "klimaatsubsidies". Op basis van het budget en de verdeelsleutel² [van de Vlaamse regering zelf](#) voor "engagementen inzake carbon leakage" voor 2020, kon onze studiedienst bovendien becijferen dat dit zou oplopen tot wel **25 miljoen in 2020!**

BEDRIJF	VLAAMSE SUBSIDIES IN 2018	VERWACHTE VLAAMSE SUBSIDIES IN 2020 (IN €)
Total	€ 581.898,83	€ 1.500.207,92
ArcelorMittal	€ 4.385.405,33	€ 11.306.123,12
BASF	€ 3.517.549,41	€ 9.068.682,07
ExxonMobil	€ 1.246.111,13	€ 3.212.630,28
TOTAAL TOP 5	€ 9.730.964,70	€ 25.087.643,37
TOTAAL VLAAMSE SUBSIDIES	€ 31.724.502,81	€ 92.786.000

Voor [de Waalse overheid](#) betrof de steun aan bedrijven voor "carbon leakage" in totaal 7,5 miljoen euro in 2018. Welke bedrijven precies welke steun ontvingen, is niet be-

kend. Voor het Brussels gewest zijn geen cijfers beschikbaar.

4. ETS WERKT NIET, TOPVERVUIILERS DRAGEN NIETS BIJ AAN KLIMAATINSPANNINGEN

België is in 2005 mee in het Europese ETS-systeem gestapt. ETS staat voor *Emission Trading System*. Het systeem is enkel van toepassing op de 12.000 grootste 'puntbronnen' (de facto de grootste vervuilende bedrijven) in de EU en zorgt ervoor dat deze buiten de gewone klimaatplannen komen

te staan. In België vormen 304 bedrijven de "ETS-sector" en hebben de Nationale Klimaat- en Energieplannen enkel betrekking op de zogenaamde "Non-ETS sector" die iets meer dan 60% van de uitstoot vertegenwoordigt.

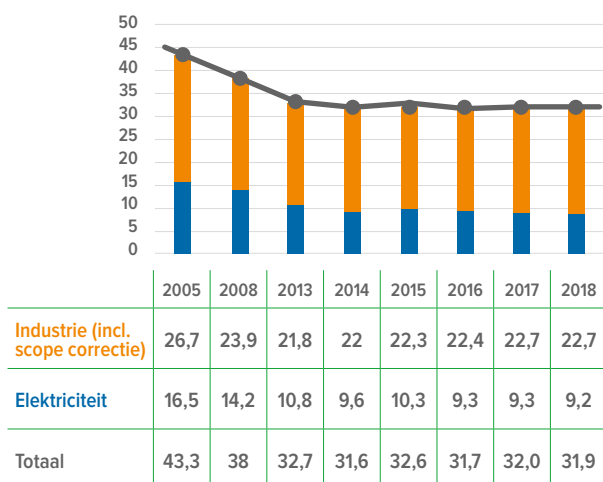
² Verdeelsleutel: (Bedrag per bedrijf / 5,88 * 16,17) / 80 * 75

ETS volgt de logica van emissiehandel en werkt via een "cap and trade" mechanisme. Grote bedrijven krijgen een norm opgelegd ("cap") en krijgen een overeenkomstige hoeveelheid emissierechten toebedeeld. Die "cap" daalt elk jaar met 1,74% (vanaf januari 2020 zal dit 2,2% zijn). Maar bedrijven die onder hun "cap" blijven, kunnen hun ongebruikte emissierechten verkopen aan bedrijven die boven hun "cap" willen gaan ("trade"). Hier geldt dus niet "de vervuiler betaalt" maar wel "de betaler mag blijven vervuilen". Maar in werkelijkheid zijn er bovendien zoveel mogelijkheden om gratis extra emissierechten te beko-

men, dat het grote bedrijven helemaal niets kost om te blijven vervuilen...

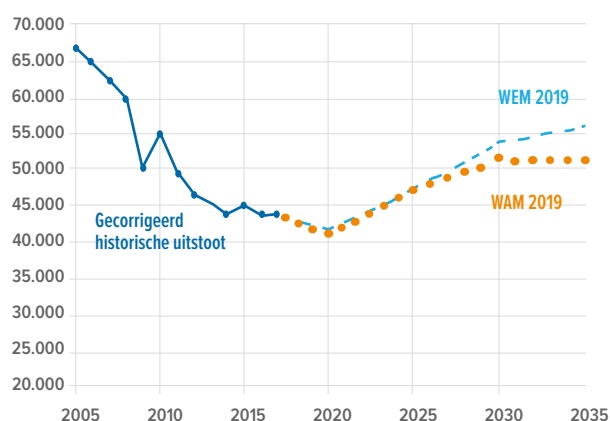
ETS werkt niet. Dat wordt al vijftien jaar in de praktijk bevestigd. De uitstoot van de ETS-sector is in bepaalde jaren zelfs gestegen, ook in België. Sinds 2013 stagneert de uitstoot van de ETS-sector in Vlaanderen. En de federale overheid verwacht zelfs dat, zonder bijkomende maatregelen, de uitstoot van de Belgische ETS-sector de komende jaren opnieuw zal stijgen:

EVOLUTIE ETS EMISSIES IN VLAANDEREN 2005-2018 Mton CO₂-eq

Bron: Beleidsnota Zuhail Demir

UITSTOOT VAN DE ETS SECTOR

Bron: klimaat.be

De realiteit is dus dat uitgerekend de grootste vervuilers de facto **niets bijdragen aan** de klimaatinspanningen.

5. BELGIË BELASTINGPARADIJS: TOPVERVUILERS BETALEN NAUWELIJKS BELASTINGEN

De filosofie achter de vrijstelling van de klimaatmaatregelen die ETS aan de grootvervuilers biedt, is dezelfde als de redenering achter de subsidies voor "carbon leakage": grote bedrijven zouden moeten worden 'beschermd' tegen de mogelijke kosten van een vermindering van hun uitstoot. Klopt het dat de topvervuilers geen omschakeling naar een duurzame productie kunnen betalen?

Neen, dat klopt niet. Als we onze **Top 5** van naderbij bekijken, dan zien we dat zij samen niet minder dan **10 miljard euro winst** hebben geboekt in 2018. Als zij slechts een klein deel daarvan zouden investeren in hun eigen vergroening, zou dat direct voelbare gevolgen hebben voor de gehele Belgische uitstoot!

BEDRIJF	WINST VOOR BELASTINGEN IN 2018
Total	€ 2.555.979.000
ArcelorMittal	€ 304.508.000
BASF	€ 3.840.610.000
ExxonMobil	€ 3.716.550.000
TOTAAL TOP 5	€ 10.032.792.000

Bovendien komen dezelfde bedrijven terug in de [Top 5 fiscale kortingen](#) die de PVDA in oktober 2019 bekendmaakte. Vier bedrijven uit de Top 5 klimaatvervuilers kregen samen voor bijna **2,7 miljard euro fiscale korting** in 2018. Gemiddeld betaalden zij amper **4,2% belasting**, in plaats van de wettelijke vennootschapsbelasting van 29,58% voor 2018. België is nog steeds een belastingparadijs voor multinationals.

BEDRIJF	FISCALE KORTING IN 2018	BELASTINGTARIEF IN 2018
Total	€ 718.737.588	1,50%
ArcelorMittal	€ 80.158.466	3,30%
BASF	€ 657.127.329	10,60%
ExxonMobil	€ 1.100.277.490	1,50%
TOTAAL TOP 5	€ 2.689.340.769	(GEM.) 4,2%

Dat wil zeggen dat de Top 5 vervuilers in België niet alleen evenveel uitstoten als alle gezinnen samen, geen inspanningen moeten leveren om de klimaatdoelstellingen te halen en zelfs subsidies krijgen om te blijven vervuilen, maar bovendien betalen zij nauwelijks belastingen waardoor ze

ook amper bijdragen tot de financiering van alle andere overheidsuitgaven. En dat terwijl ze miljarden euro winst boeken! In het licht van deze cijfers is het evident dat de overheid meer inspanningen kan en moet vragen van de grote vervuilers in het algemeen.

6. VOORSTEL VAN DE PVDA: BINDENDE NORMEN VOOR EEN AMBITIEUS EN SOCIAAL RECHTVAARDIG KLIMAATBELEID

Stel u voor dat een groep bedrijven elk jaar tonnen giftig afval in ons drinkwater zou storten en dat wetenschappers berekend hadden dat we nog tien jaar hadden om daar iets aan te doen. Zouden we die bedrijven dan toestaan om "dumpingrechten" te verhandelen, waarvan de totale hoeveelheid met amper 1 à 2% per jaar daalt? Nochtans is dat wat we op dit moment laten gebeuren met onze atmosfeer. Emissiehandel zoals ETS valt te vergelijken met een markt in middeleeuwse aflaten: grote vervuilers kunnen tegen betaling hun ziele zuiveren en rustig verder zondigen. Ondertussen worden inspanningen gevraagd aan de rest van de bevolking, terwijl het onmogelijk is om de klimaatdoelstellingen te halen zonder de grote vervuilers aan te pakken.

De PVDA pleit ervoor dat België uit het Europese ETS systeem stapt en in de plaats kiest voor **bindende normen**. Net zoals we gedaan hebben voor de zure regen of het gat in de ozonlaag. In principe legt ETS ook een norm op, de "cap". Maar bedrijven kunnen hieraan ontsnappen doordat de emissierechten verhandelbaar zijn en bovendien daalt de "cap" veel te traag. Het IPCC gaf aan dat de wereldwijde uitstoot tegen 2030 moet halveren, wat voor België

neerkomt op een daling van ca. 60%. De uitstootnorm voor de grootindustrie zou jaarlijks moeten dalen met 7 à 10%. In het voorstel van de PVDA zouden de normen specifiek berekend worden per sector en per bedrijf, om rekening te houden met de technische bijzonderheden. De bedrijven moeten deze omschakeling zelf financieren. In totaal zou het gaan om zo'n 5 miljard euro per jaar voor heel België.

Bovendien eist de PVDA dat alle bedrijven het wettelijk belastingtarief betalen, wat geld vrijmaakt voor de oprichting van een publieke bank voor grootschalige investeringen in de overige sociale en ecologische noden, samen voor 10 miljard euro per jaar voor de komende tien jaar. Zie hiervoor ons [Toekomstplan](#). De combinatie van bindende normen en publieke investeringen maakt een **ambitieuw en sociaal rechtvaardig klimaatbeleid** mogelijk zonder de begroting te belasten. Hiermee kan België een **internationale koploper** worden inzake klimaatbeleid en andere landen inspireren om ook uit de emissiehandelssystemen te stappen en te kiezen voor bindende normen en publieke investeringen.

DE VOORSTELLEN VAN DE PVDA SAMENGEVAT:

- België moet haar **doelstelling voor 2030 bijstellen naar 60%** vermindering van broeikasgassen ten opzichte van het referentiejaar.
- Leg **bindende normen** op aan de grootindustrie, per bedrijf en per sector. De uitstoot moet dalen met 7 à 10% per jaar.
- België moet **uit het Europese ETS-systeem stappen**.
- **Stop onmiddellijk alle subsidies** aan bedrijven voor "carbon leakage" en investeer het geld in sociale klimaatmaatregelen zoals openbaar vervoer of isolatie.
- **Sluit alle fiscale achterpoortjes** en laat grote bedrijven het volledige wettelijke belastingtarief betalen.
- Voer een **miljonairstaks** in van 1% op de fortuinen boven 1 miljoen euro, die jaarlijks ca. 8 miljard euro opbrengt. Economen als Thomas Piketty en Paul De Grauwe steunen dit voorstel.
- Richt een publieke bank op voor openbare investeringen, buiten de begroting om. Door jaarlijks 2 miljard euro opbrengsten uit de miljonairstaks in die bank te investeren, kan via obligatieleningen tot 10 miljard euro per jaar worden opgehaald voor **publieke investeringen**. De helft daarvan gaat naar de sociale behoeften, de helft naar de ecologische noden.

7. OVERZICHTSTABEL EN BRONNEN

RANG	BEDRIJF	VERIFIED EMISSION 2017 ¹	VERIFIED EMISSION 2018 ¹	WINST VOOR BELASTINGEN IN 2018	BELASTING-TARIEF 2018	FISCALE KORTING IN 2018	VLAAMSE SUBSIDIES IN 2018	VERWACHTE VLAAMSE SUBSIDIES IN 2020 ²
1	Engie-Electrabel ⁴	7.539.758	7.595.565	Nvt	Nvt	Nvt	Nvt	Nvt
2	Total	5.270.009	5.092.402	€ 2.555.979.000	1,50%	€ 718.737.588	€ 581.898,83	€ 1.500.207,92
3	Arcelor Mittal	4.541.620	4.600.223	€ 304.508.000	3,30%	€ 80.158.466	€ 4.385.405,33	€ 11.306.123,12
4	BASF ⁵	3.606.331	3.408.153	€ 3.840.610.000	10,60%	€ 657.127.329	€ 3.517.549,41	€ 9.068.682,07
5	ExxonMobil	1.945.092	2.063.442	€ 3.716.550.000	1,50%	€ 1.100.277.490	€ 1.246.111,13	€ 3.212.630,28
TOTAAL		22.902.810	22.759.785	€ 10.032.792.000		€ 2.689.340.769	€ 9.730.964,70	€ 25.087.643,37

1 In ton CO₂-equivalenten

2 Becijferd op basis van het voorziene budget en volgens dezelfde formule die de Vlaamse overheid gebruikt in « Begrotingstoelichting Economie, Wetenschap & Innovatie ».

3 Namelijk: (Bedrag per bedrijf / 5,88 * 16,17) / 80 * 75

4 Electrabel is een onderdeel van de Franse groep Engie, wat de berekening van de winst- en belastingcijfers compromitteert. De groep Engie boekte in België in 2018 een winst van €474.239.000 en betaalde 1,5% belastingen. Maar volgens een document dat Engie zelf verspreidt, boekte het onderdeel Electrabel in 2018 verlies ten gevolge van "langdurige onbeschikbaarheid van verschillende kerncentrales". Electrabel komt om evidente redenen niet in aanmerking voor de subsidies voor "carbon leakage".

5 Voor BASF zijn de verschillende vestigingen in België samengeteld. Zo maakte de vestiging BASF Antwerpen in 2018 €3.455.755.000 winst en BASF Belgium Coordination Center een bijkomende winst van €384.855.000. De Vlaamse subsidies zijn onderverdeeld in BASF Antwerpen (€2.956.749,91 in 2018), BASF DOW HPPPO Production (€368.210,49 in 2018) en BASF Interlox H2O2 Production (€192.589,01 in 2018).

TOP 20 VERVUILERS IN BELGIË

RANG	GROEP	UITSTOOT BKG IN 2017*	UITSTOOT BKG IN 2018
1	Engie Electrabel	7.539.758	7.595.565
2	Total (en comptant Total direct énergie pour les émissions)	5.270.009	5.092.402
3	ArcelorMittal	4.541.620	4.600.223
4	BASF	3.606.331	3.408.153
5	Exxon	1.945.092	2.063.442
6	Cimenteries CBR Cementbedrijven	1.586.638	1.630.992
7	Lhoist Industries	1.467.470	1.397.803
8	Inovyn/Ineos	1.241.064	1.204.355
9	T-Power/Tessenderlo	1.198.312	991.688
10	COMPAGNIE DES CIMENTS BELGES, C.C.B.	1.120.875	1.149.533
11	EDF LUMINUS	993.037	1.018.886
12	Yara	858.135	620.408
13	Carmeuse	756.094	823.735
14	BRUSSELS AIRLINES	739.791	780.508
15	Air Liquide Large Industrie	688.840	721.468
16	Evonik Antwerpen	516.669	555.072
17	AGC Glass	489.863	498.321
18	Gunvor Petroleum Antwerpen	451.446	457.012
19	RWE Generation Belgium (devenue Ineos Oxide Utilities entretemps)	425.708	374.326
20	BP (British Petroleum)	382.537	352.150
TOTAAL		35.819.289	35.336.042

* in ton CO2-equivalenten

BRONNEN

ETS

https://www.climateregistry.be/media/docs/compliance/ Compliance_2013-2020_Details_OHA.xlsx

Federale overheid

<https://www.klimaat.be/nl-be/klimaatverandering/belgie/belgische-uitstoot>

<https://www.klimaat.be/nl-be/klimaatbeleid/belgisch-klimaatbeleid/rapportering/verwachte-voortgang/>

<https://www.klimaat.be/nl-be/klimaatverandering/belgie/belgische-uitstoot/belangrijkste-sectoren/>

https://www.klimaat.be/files/2615/3268/2882/National_Carbon_Pricing_Debate_-_Final_Report.pdf

Vlaamse overheid

<http://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1499214>

<http://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1480947>

<https://www.vlaanderen.be/publicaties/beleidsnota-2019-2024-klimaat>

VITO

<https://www.milieuraapport.be/milieudata/kernset>

Fiscale kortingen

201910_Studie_PVDA_Top50_2019_NL.pdf

IPCC

https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/sites/2/2019/06/SR15_Full_Report_High_Res.pdf

PVDA

SOCIAAL

RECHTVAARDIG

ACTIEF